

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

10 de Donationib. inter virum & vxore[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

videam cur voluerint interpretes causam hanc dotis excipien- dam a regula, quae prohibet donationem fieri filio filiae fami- lias: cum haec exceptio non fit a regula, sed casus proculdubio di- uersus: potissimum cum dos non tam filiae, quam marito, qui ex- transeus patri est, concedatur, pro oneribus matrimonii, l. dotis fructus, § l. quamuis de iure dotum, P. l. pro onerib. C. eo. l. doce an- cillam, de rei vind. quae sustinet, patrifque loco qui filiam alere cogitur, l. si quis a liberis, de liber. ag. nutrit, vt is dotem possidere adhuc videatur cum filia, non titulo donationis, sed cum onere,

- 25 & pro mercede & expensis. ¶ Iisdem ¶ fere de causis, ad excep- tionem regula reuocandum non censeo, militiae causa data a patre, quae non infirmantur, l. si filius familias, C. fam. ercisc. l. i. C. de castrens. pecu. mili. l. 12. l. 4. de castrens. pecu. P. vt nec ea, quae studio- rum causa subministrant, l. qua pater, 2. fam. ercisc. P. nam haec æquum non est imputari filio, quod ex officio & debito paterno facta sint. Debet enim pater filiis, non tantum alimenta corpora- lia, verum etiam & spiritualia, & artem modumque viuendi, vt alibi docuimus, l. 2. pr. aliorum optimi Iurif. ca. 40. § 41.
- 16 ¶ Et ¶ placuit etiam interpretibus, donationem liberis in pote-estate constitutis, valide nec exspectata donantis morte, fieri pos- se propter benemerita: quia illi tunc considerantur vt extranei, non vt filii, gl. in l. si donatione § postulas, de coll. C. Pau. Castren. in l. 2. C. de inoff. don. Benemerita legitima esse possunt, quae iusta ma- numittendi causae putantur, vt si patrem iuuerit in vitæ discrimine, contra latrones, in bello: si insidias in eum detexerit: si sa- nauerit, & his similes, l. etiam, vers. 1. § l. iustis, de manumiss. vin. Potest & pater asserere donando, filium bene de se meritum. et- si causam non exprimat, eique creditur, l. seruus, de manumiss. te- st. § amens. ¶ Rursum ¶ receptum est, donationem filiofamilias factam, fauore matrimonii, valere statim, vt donationes aliis fa- ctas, explicat & ita iudicari docet Guido Pap. de off. 145. Bart. Chassa. ad rub. des biens appartenant a gens mariez, vers. quinq. quia haec donati, § c. ad consuetud. Burgund. Veruntamen debet haec donatio conferri cum fratribus, post mortem patris, si velit vna cum illis patri succedere, Barth. Chassan. ad §. 5. ad verba, l. testa- tor par testament. in 4. regu. vers. aduertendum est, vt des successi- onis, in consuetud. Burg. ¶ Cum ¶ tamen donatio causa mortis, vel alia quae filiofamilias fit, & confirmatur morte tantum, & si- lentio patris, non debeat conferri, quia habeat vim relicti, Chas- san. in d. 4. reg.

De Donationibus inter virum & vxorem. Cap. 10.

Lib. 5. C. tit. 16. 24. P. tit. 1. Decretal. Lib. 4. tit. 10.

- 1 Donationes inter coniuges cur non valeant.
- 2 Amor nimis spoliis facultatibus amantia. Amoris vis, eod.
- 3 Coniugum contra alius praeter donationes valent.
- 4 Matrimonia vanalia esse non debent.
- 5 Femina facile decipi possunt.
- 6 Liberorum educatio iussa coniugibus.
- 7 Amor verus solis animis consistat.
- 8 Donatio facta a plebeio vxori nobili, vel a sene vxori inueni, qua- re valeat.
- 9 Vxor is inuenis cum sene viro periculum. Vxorem licet mutuo dare ad sobolem concipiendam. senibus lege Lycurgi, eod.
- 10. 11. 12. 13. 14. § 15. Donatio inter coniuges in quibus casibus valet.
- 10. § 11. Monilia, & xenia seu strenas recte vxori maritus donat.
- 10. § 12. Donatio marito ab vxore facta d'ignitatis habenda censita, cur valet.
- 16 Donationum a principe saclarum privilegia.
- 17 Donatio ob reparationem exiusta domus vxoris valet.
- 18 Lana vnde vestes conficiat vxor recte vxori a marito donatur.
- 19 Vestes quas vxor accepit a marito viuo, an relinquatur eidem post mortem mariti.
- 20 Donatio inter coniuges, quomodo morte secuta, traditione confir- metur.
- 21 Donatio propter nuptias, pendente matrimonio inter coniuges fa- cta, cur valeat, § num. 22.
- 23 Donatio inter sponsos de presenti, an valeat.
- 24 Dotem num lucratur maritus, moriente vxore ante consumma- tionem matrimonii: aut vxor incrementum dotis, moriente marito.
- 1 Ratione ¶ personarum quoque prohibetur donatio inter coniuges, pendente matrimonio, l. pen. C. de dona. inter vir.

§ vxo. C. l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. Et directe, & per obliquum, l. re- dator, C. eod. tit. l. si vir vxori, eod. P. Atque quo tempore coniuges non sunt, donatio facta, in tempus nuptiarum relata, non valet, l. i. § l. quod sponsus, de donat. ante nup. C. lib. 5. tit. 3. l. cum hic statim, § sponsus, de donat. inter vir. & vxor. Hoc autem receptum est, in- quit Vlpianus, ne mutuo amore inuicem spoliarentur donatio- nibus non impetrantes, sed profusa erga se facilitate abutentes, l. de don. int. vir. & vxor. P. In qua ratione videntur contraria con- tineri, nempe profusa liberalitas, quae ex amore nimio est, & a- more se spoliare: quae tamen vera sunt, & non simul quidem concurrunt, sed se quaequeuntur: nam primum amor nimis profusam facit liberalitatem: inde autem paupertas & inopia ex inopia deum amicitiae deliquim. ¶ Inprimis ¶ enim, vt vul- gati prouerbio dicitur, μεδον ελδρα το εδονας δεδρα καδαρως, id est, porri folio ligantur marsupia amanium. Sic Imperator An- toninus, milites meos, inquit, a focariis suis, fictis adulationibus, facultatibus suis spoliari nolo, l. 2. de dona. inter vir. & vx. C. & sa- pe vxoria delinimenta, mutant: imo vero corruptum vtique a- deo mentem & voluntatem maritorum, vt adigant eos iudici- um ferre contra proprium sanguinem, teste Caio, in l. non est consentiendum, 4. de inoff. testa. in P. Et contra, sermone maritali, & blanditiis facile procuratur vxoris liberalitas, l. si, si quis aliq. test. prohiber. C. l. si, eo. tit. in P. Nihil est, inquit Iustinianus, furor amoris vehementius, quem resineret est Philo sophia perfecte mouerit, § illud quoque, qui. mod. natu. efficiant. leg. coll. 6. Me tamen vni amor, qui enim modus adstet amor: inquit alius, Vng. eclog. 2. Infe- lix certe cupiditatis captio, quae & propriam perionam, omni substantia cariorum, prostituere suadet, vt misericordia factum visum fuerit dignum, l. i. de senatus con. Claud. C. §. fin. de successi. sub. quae sibi per bonorum vendi. & quo ardentius quis diligit, eo profusior in amatum est: & ita, non vt inter maleolos & infe- ctos prohibita haec donatio, sed vt inter coniunctos, ne nimio affectu alter fiat pauperior, in l. si id quod, § si quis, § l. sed si vir, § quod legitur, de dona. int. vir. & vx. P. Quia amoris profusi, potis- simum venerei, filia est inopia, secundum Plautum in proam. Trinumi. Et vt canit Ouidius 1. de Arte: — inuenit artem. —

Femina, qua cupidi captat amantis opes. Plautus rursum significantius explicat in Turculento: Velut meretricis meum herum sua blanditia intulit In ianperiem, priuauit bonis, luce, honore, atque amicis. Diuitiis altius luxuriosus amor, Ouid. 2. de rem. Amor. Et, Diligitur nemo nisi cui fortuna secundus est, Ouid. de Pont.

Et proinde diruto fundamento facultatum, amore se spoliat. At vniq. in fidem. § meretricis retro Peritura cedat: affugunt cadis Cum face siccatis amici, Ferre itegum pariter dolosi, Horatius lib. 1. carm. Ode 35. Quamobrem & dissolueretur his liberalitatibus, tunc edente in- opia, coniugum affectio, quae vix coire potest, si ea adit. Notum enim, Cur nemo est Hecalem, nulla qua coeuerit Trum? Nempse quod alter egeat, altera pauper erit, Ouid. 2. de rem. Amor.

¶ Sic ¶ omnes contractus alios inter coniuges hoc excepto, per- missos non ignoramus, si in fraudem prohibitionis donatio- num non fiant, quod illis non reddantur pauperiores l. si sponsus, § circa, de dona. inter vir. & vxor. P. l. si vir vxori, eod. tit. Satisque visum inuenires mature coercere calores, ne cupiditati dediti coniuges, tristem exitum sentiant, l. fin. § filius autem, de bo. qua lib. C. ¶ Accedit ¶ ratio Sexti Caecili, quia saepe futurum esset, vt discuterentur matrimonia, si non daret is qui posset: atque ea ra- tione euenturum, vt venalia matrimonia essent, l. 2. de dona. inter vir. & vxor. P. nec libera contra iuris regulas, e gemma, de sponsu. l. 2. C. de inut. stip. l. si sit stipulatio. 9. § l. Titia, 13. 4. de verb. obl. qua- quam pro reparando diuortio matrimonii, donatio non fuerit improbata, l. vir mulier, 75. de don. int. vir. & vx. P. ¶ Forlan ¶ & alia efficax ratio prohibitionis, propter fragile consilium quod facile ad donandum a maritis allici possent, § 1. vers. est consenti- at, vt immob. ante nup. dona. sur. hypoth. dent. coll. 5. Facilis enim ad decipiendum mulier, l. quae situm, de equal. dot. in Auth. col. 7. Ari- stote lib. 9. de animal. in princip. l. cum multa, de don. ante nup. C. Et vt Hero Ouidiana scribit, Vt corpus tenerum, sic mens infirma puellis, Fortis ingenium suspicor esse viris. Et

Et Faustus in 4. L. inia:

Sciendum est ista sunt veterum natura virorum, Fallere formam, credule corda, genus.

Quia ut scribit de Negra Tibullus l. b. 4.

Sed facti poterit mens est instabilis illi.

ut certe est varium & mutabile semper femina. Virg. lib. 4. AE-

neid. c. forna, de verbo sign. can. de viduis. in 2. 27. qu. 1. l. h. C. de moffi te-

6. sp. Paulus ad huc & aliam rationem huic prohibitioni do-

gandi coniugibus adfert, ne si permittitur, admittatur coniu-

gibus studium liberos potius educandi, in l. 2. de donat. inter vir.

7. & vxo. P. Vlpianus & moribus receptum esse, ne donatio hac

7. valeat inter viuos coniuges scribit. V. pra. in l. 1. eo. sit. ¶ Et ite-

rum ex Antonini Augusti oratione subiicit, in l. 3. eo. P. maiores

nostros inter virum & uxorem donationes prohibuisse, quod

amore honestum solis amicis aestimarent, famae etiam con-

iuñctorum consulerent, ne concordia pretio conciliari videret-

ur, neve melior in paupertate incidere, & deterior ditior fieret.

Equidem & ratione istius famae coniunctorum, opinor pro-

pter futurum matrimonium coniungendum donatum ab alter-

utro coniugum, non habere vim donationis, l. si sita stipulatus

8. fuero. 9. 7. §. si vbi. de verb. oblig. ¶ Nisi si vxor esset nobilis & in-

ops, maritus autem qui ei donat, esset plebeius & diues: aut illa

iuuenis, hic autem senex, Francif. Cuius consil. o. 6. Boerius ad §. 1.

de consuetud. matrimonii & dotis, in consuetud. B. tu. rigum, Bart.

Bal. & Iafon in l. si sita stipulatus, §. si vbi nupter, de verb. oblig. tunc e-

minim non esset simplex donatio, quae hic prohibetur, sed remu-

neratoria, quae admittitur etiam erga personas, quibus alioquin

donari non potest, l. si pater, §. si, l. Atrubus, de don. in P. Porro no-

6. bilitatis causa non eo pertinet, ut propter matrimonium nobi-

lis plebeius fiat, sed propter affinitatem coniunctorum persona-

rum nobilium, quae ex matrimonio nascitur, l. 3. de gradib. affini.

alioquin tantum abest, ut nobilitatem suam viro mulier com-

municaret, quin contra iuncta plebeio, plebeia fit, quando mariti

virum vult & lege, l. de dign. l. 1. C. l. mulieris, eo. l. fin. de inco-

lib. l. 10. C. §. si autem, de consul. in Authent. & ratione sexus maior

est quilibet homo, cuius unque dignitatis mulieribus, l. de sen-

9. ator. in P. Porro quod de iuvene vxore dicitur, quod senis viri

in eam admittatur largitio, exemplo iuuarum posset Quamitidis,

dicte Abifag, quae speciosa conquisita curiole fuit, iuuenis, ut

dominor cum Dauide rege, ut frigiditatem senectutis calefa-

ret. 2. Reg. c. 1. Et donatio haec, huius rei causa, potius ad retinen-

dam matrimonium videtur admittenda, ac illa quae sunt, di-

uorini subterfugendi gratia, Hermog. in l. vtriusque, §. si, & Causa in

9. l. vbi propter, de don. inter vir. & vxo. ¶ Veruntamen si putarem co-

6. salitatis facturos senes, si a iuuenibus ducendis abstinerent: res e-

nim habet periculum: astutis, Et verendum, ne illa sibi contra pra-

ceptum non machaberis, Lycurgi legem amplectantur, qua per-

missum aliquando seniori viro, vxori iuueni probum & honestum

adolefcentem admittere, & vbi eam generoso illius semine com-

plecter, suum ipsius quod natum esset efficeret, vt narrat Plutarchus

in vita Licurg. Abstrere autem debet ab hac sententia ingenuus

& Christianus vir: cum neq; conuinos neq; istos emillarios fi-

10. lios des nostra patiar. ¶ Sed si praetermittendi casus non sunt, qui-

bus donatio inter coniuges procedere potest, l. si quidem, 13. §. 1. de

don. in vi. & vxo. C. in quibus tamen, si serio causa pendatur,

apparbit, non tam iure donationis inter viuos, quam alia ra-

11. tione firmari. Et in primis, si maritus in annos singulos, vel men-

ses vxori proprii vius gratia promittit, si ex ea causa numi soluti

erogati sunt, non datur repetitio, in l. si uic cessat, 11. C. de don. inter

vir. & vxo. lex anno 16. cum 2. l. l. §. §. eo. ti. P. Non quidem qd pro-

missio & donatio sit, vt lida inter viuos: nam hoc fallum est, ete-

nim pro ea promissione mulieri non competit petitio, d. l. si uic,

quae tamen competit ex valida donatione, l. si quis argentum, §. si

autem, de don. l. qui ex donatione, eo. P. sed non competit repetitio

consumptorum, quod mulier in viuos suos conuertit, & ita im-

penfa marito reputantur, qui onera matrimonii subire cogitur,

l. quod in vxorem, de neg. gest. C. l. quod nulla, de relig. & summi. iuner.

11. P. ¶ Et quae si maritus vxori tradit, vt comptior ornatio esset,

sua causa potius, quam vxoris, tradidisse dicitur, l. si vxo, §. n-

terdum, commoda. P. Si ex annuo donato vxori ea ratione quid

supereff, anno elapso, reuocatur, d. l. lex anno. Quamobrem hac

donatio, nec proprie liberalitatem habet, nec inde alter coniu-

gum pauperior redditur: neq; etiam improbat lex xenia & stre-

nas, quas Calendis Ianuariis vxoribus donant mariti: si quid au-

tem donatur vt in vsus suos conuertat contra, l. sed si vir, §. si vir

vxori numus, de donat. int. vir. & vxo. P. ¶ Secundo, si probant iura

12. donationem, quam in maritum vxor facit obtinenda dignitatis

caussa, l. quod ad ipse, de d. cum 2. l. §. §. de d. nat. inter vir. & vxo.

P. Vlpianus in l. 1. in 7. qua donatione vxor pauperior non censetur

facta, imo ditior: quia ex dignitate mariti splendor, & honor

vxori accedit, §. si, de consul. in Auth. l. femina de senator. P. l. 1. & l.

mulier, de dignit. lib. 11. C. l. si, de inco. lib. 10. C. quo magis saepius,

quam mariti delectantur, vt quae ceteris praefertur natura deside-

rent, vt honore solo potiantur, onere interim maritum dure

premente, propter onus quod sustinent, qui habent dignita-

tem, l. 1. §. ne castrense, de col. honor. Et ita sitis compensata videtur

mulieris pecunia, cum honore, viro industriam, illi pecuniam

contribuente societati, si non fuerint profectio, in l. 3. Casus no-

13. tatur si in donatione ferui, f. et vxori, ea lege vt manumittatur,

l. quod autem, §. si, de don. inter vir. & vxo. P. l. l. Paul. lib. 2. recept.

sententia, in 24. quae probatur: quia non inde mulier ditior fiat,

quae tamen nudum ministerium manumittendi habet, l. suspi-

14. ritus Marcello, de dona. inter vir. & vxo. ¶ 4. In donatione ad se-

pulcrum coniugis, l. si sponsus, §. §. concess. de do. inter vir. & vxo. quae

tamen species donationis ad pietatem & tempus post mortem

referenda est, quo non fiet locupletior coniux, in d. l. si sponsus,

§. §. 5. Constituitur si in marito, qui rogatus de restituenda he-

15. reditate certa summa retenta vxori restituit, nullo retento, vt id

donationis iure valere dicitur. Quod tamen Vlpianus magis ad

plenam fidem restitutionis pertinere, quam ad donationem ar-

bitratur. Quia, inquit, saepe credimus aliquid defunctum volu-

isse, & tamen non regasse, l. siue vxor, de donat. inter vir. & vxo. Sextus,

vt valeat donatio facta marito ea lege, vt filiae communi in

dotem det: verum tunc tantum valeat, quando in dotem dederit,

non ante. Et sic causa dotis illam sustinet, l. profectura, §. si quis

certa, & l. cum vxor, de iure dot. P. Et nullum lucrum ex ea apud

maritum remanet, l. si constante, 10. de don. int. vir. & vxo. C. neque

prohibita est donatio quae fit a matre, constante matrimonio, in

16. filium vel filiam, sed permilla, l. pen. C. de dona. inter vir. & vxo.

¶ Septimus, si in donationibus quae inter Augustum & Augu-

17. stam sunt concessis, l. princeps, de legib. P. neque illud rationem

obscuram habet: quod princeps solutus sit legibus, l. omnium, de

testam. C. & quod eius praesentia iuris solemnia suppleat, l. cum

multa, de bon. qua liber. C. Habentq; alia privilegia donationes a

principe factae etiam in priuatis, vt non quantantur villo modo

patti: vt enim principalis fortuna supereminet omnes alias, ita

oportet principales liberalitates culmen habere praecipuum, l.

sanctimus, §. 1. C. de don. Quare recte Caesares, quae sibi vindicant

in his donationibus dicunt esse merito privilegia Qui enim suis

consiliis suisq; laboribus, pro toto orbe terrarum diu noque

laborant, quare non habeant dignam sua praerogatiua fortunam, l.

17. si fin. de quadrien. praescrip. C. ¶ Octauus, si valere donationem

pecuniae probatur quae in domum vxoris exiit: refectionem

impensa est, l. quod si vir, 15. de dona. inter vir. & vxo. in hoc enim

calu. esse omnes prohibitionis rationes videntur: & summa

aequitas suadet, coniuges superuenientibus aduersis casibus,

compari vt iura maritum improbant, qui spernit nec curat infeli-

18. citatem vxoris, l. si cum dotem, §. si autem in sauisimo favore solut.

matrimo. P. ¶ Nonus casus, si in lana data vxori a marito, ex qua

vestimenta facta, vxoris sunt, l. si mulier, ex pecu. 30. §. fin. de donat.

inter vir. & vxo. P. Cuius ratio, quod haec officio & debito quoq;

maritali impensa videntur, non iure donationis: sicut & haec do-

tem reddere vxori, quae eam perditura non est, vt se & suos alar,

l. minus, §. si, de iure dot. P. quod & minus est mariti, dotem penes

illum existente, l. pro onerib. de iure dot. C. sunt autem inter onera

mariti vxoris alimenta, l. vbi adhuc, C. eod. quanquam etiam eam

indotatam accepit, ca. omnino, 31. distin. Nam & ei, eorum ial-

tem nomine, post mortem quippiam tenetur relinquere, l. 1. §.

19. anth. praeterea. C. vnde vir & vxor. Por o alimentorum appellati-

one & vestes veniunt, l. l. gatis alimentis de aliment. & cibor. le. l.

verbo vultus de verbo sign. Quare, quia maritus tenetur viuos vx-

ori prebere alimenta mortuo marito, vidua per annum lectus;

quo maritum luget, & pendente tempore quo eius dotem he-

redes retinent & vestes & vnde viuat suppeditare tenentur, in l.

si, §. vidua, ad n. unio. Accur. & alii inter in l. v. cum autem & §.

ex alio, de rei vx. act. C. l. §. mulier, & l. curator, de v. m. in post. m. v.

heredes. ¶ Frequens tamen, nec inutilis ratio est, Nū vestes, quas

viuos maritus vxori reliquit, vxori relinquatur, eo mortuo, an vero

repeti possint ab heredib. mariti, vel illa p mortua penes suos he-

redes sint, in qua Bar in l. pen. §. seruis vxor. solennat. ratius est, vestes

Cre-
uges
valet
fauit
in-
atio-
entes,
con-
& a-
idem
imius
piacer
vt vult
dormi,
or An-
mibus,
& la-
que a-
udici-
non est
ritali,
in aliq.
furore
nomen
en vni
l. Infe-
omni
factum
decessio.
git, eo
& infe-
nimio
vxo, §.
porit-
troom.

Et,
vna
liat.

ente in-
Notum

deremo.
to, pet-
donatio-
sponsus,
riusque
i dedisti
bo, que
esset, vt
ne ea ra-
na inter
& sponsa.
bi, qua-
m fuerit
san §. l.
in quod
on sumi-
nim ad
7. v. vxo.
C. Et vt

Et

pretiosas restitui marito vel eius heredibus, quotidianas minime. Et hunc sequuntur reliqui fere omnes interpretes, vt Angelus *conf. 101.* Paulus Castrensis *84.* Baldus *in l. cum te, de nupt. nu. 3.* & 4. Boerius *ad consuetudines Biturigum. tit. de consuetudine matrimonii.* & alii, *decis. 9. Tholos. 336.* Quod intelligi par est, quando simpliciter tantum. & in vltim conesse sunt pretiosae vestes: diueritum si eo animo concedantur, vt perpetuo vxorum & heredum earum sint, *arg. l. id vestimen. um, 26. de peculo.* Aliter non omnia quae vxoris causa parata sunt, vxoris sunt. Quamobrem ad maritum vel eius heredes redeunt, & legari secundae vxori possunt. *l. si quod ea. um, 45. in princ. & §. 1. de lega. 3. l. qui concubnam, 29. eo. tit. vel ipsi primae, l. hoc legatum, 43. de lega. 3.* quod non fieret si eius essent, cum nemini res omnino propria, legari possit, *l. proprias tuas res, C. de lega. 1.* ¶ Vbi t̄ porro donatio facta expresse horum est a marito pendente matrimonio, & secuta fuerit traditio, & in ea voluntate sine reuocatione perseverauerit, recte dicemus hanc donationem, vt reliquias inter coniuges morte firmari, *l. donationes quas parentes, & l. res vxoris. C. de donat. inter vir. & vxor. l. cum hic status, §. oratio, & l. si stipulata fuerit, eo. tit. in P.* Obserua tamen singulari nota, vt res tradita sit, alioquin enim nulla traditione secuta, non confirmaretur donatio hęc silentio & morte, *l. i. apud de donat. inter vir. & vxor. P.* Item obserua morte confirmari hanc donationem re tradita, morte videlicet donantis, non autem morte coniugis cui donatur: nam eo mortuo reuocatur tacite. Sicut & tacite quoque reuocata censetur, si res tradita coniugi, alii postea tradatur, *l. si maritus tuus, C. de do. int. vir. & vx. C.* Et hęc eadem obseruari debere existimo, in mundo omni muliebri, torquibus, bullis, ceterisque monilibus vxoris gratia paratis, nisi contraria sit consuetudo, vel municipalis lex alia, aut conuentione nuptialis placuerit. Attamen vbi municipii iure ornamenta, & mundus vxori relinquantur, voluerunt interpretes, res & monilia magni pretii non contineri, *Bar. in l. quamuis, de iuro & arg. legat. P. ita indicatum tradit. Boerius tit. de consue. Biturig. ¶* Decimus t̄ casus valide donationis inter coniuges, est in dote & donatione propter nuptias, quae augeri possunt pendente matrimonio. *l. si constante, 19. de donatio. ante nup. C.* Cum tamen donatio propter nuptias potius remuneratio dotis, & æqualitas eiusdem dici possit, non ex voluntate, sed necessitate orta, *Authentica sed tum nec esse est, eo. tit. de do. ante nup. C.* Et rursus aliena vtra donatio, quae irrenuocabilis est, cum tamen donatio propter nuptias solum matrimonio reuocetur secundum modum reuocationis dotis, *l. 22. fin. de don. ante nup. C.* ¶ Vndecimo, t̄ valet donatio coniugi facta ea lege, vt pro cognato expendatur, vel pro alio, *l. si muer. 6. de don. int. vir. & vxor.* quia tunc potius extraneo, quam vxori facta videtur donatio. vt valeat donatio inter coniuges vsusfructus, *Francisc. de Curte. conf. 6. & 7. Feud. Boe. conf. 44. num. 11. & in §. 1. de consue. matr. in fin. consue. Bitur.* Item 12. proprietatis, si mutuo fiat inter coniuges, ea quae inter viuos est, *Boerius g. 355. num. 4.* Nec hoc loco oportet donationes ante nuptias, quae in nuptialibus instrumentis, vel ante sunt, miscere: cum nos loquamur tantum de donationibus, quae inter coniuges & constanter matrimonio fiunt. ¶ Ceterum t̄ dubium est, num donatio facta inter sponfos, qui per verba de praesenti contraxerunt, & tamen publice adhuc non celebrarunt nuptias, valeat. Et Cynus, & Baldus, & Salicetus rati sunt non valere, *Bal. & Cy. in l. cum in te, de don. ante nup. Bal. & Saly. in l. cum te, eo. tit.* In contraria sententia sunt Oldradus, *conf. 5.* Ludouicus Romanus, post Imola, *Lud. Rom. in l. si fuerit §. Lucius, sol. matr. Azo in sum. de do. an. nup.* quamquam matrimonium esse consensum per verba de praesenti perfectum dicat, tamen quod pertinet ad prohibitionem donationis, antequam sponsa in domum mariti ducta fuerit, non esse perfectum arbitrat. Et ideo, inquit, cum vxor deducitur, poterit in itinere recte donari. Quod tamen Cynus ait per Doctores improbari, *d. l. cum in te.* Et ego sequor sententiam, vt improbetur donatio, veluti matrimonio per consensum sine traditione perfectio, per verba de praesenti, *cap. de illis, de disp. simp. pub. cap. de illis, de cord. di. a. pos. & nuptias non onerabitur, sed consensus facit. l. nuptias de reg. iur. & Scaxola etiam expresse secundum hanc sententiam respondisse mihi videtur, l. pen. de don. int. vir. & vxor. Biturigum consuetudo est vt matrimonio consummato, vir non possit inter viuos, vel vltima voluntate donare, directo aut per obliquum. Boerius *conf. 46. & in §. 1. de consue. matr. in consue. Bit.* ¶ Sed t̄ illa per difficultis questio est, disponente consuetudine, vel lege municipali, vt si vxor decedat sine liberis,*

vir superstes lucretur dotem aut partem eius: & contra si praecedat maritus, vxor lucretur interuentum dotis vel donationem propter nuptias, num de edente altero desponsatorum, per verba de praesenti, ante consummationem, seu ante celebrationem nuptiarum, lucrum illud obtineat. *hanc quest. pleno explicat. Ange. in §. fuerat. de act. ion. nu. 24. Fel. in rubri. de sponfal. Boer. in §. 1. de consmat. in con. net. Biturigum.* Quae in quaestione tres sunt sententiae, alii affirmant lucrari: alii negant: alii medium secuti, ita lucrari maritum dicunt, si onera matrimonii inceperit sustinere, non aliter. Qui affirmant, sunt Bartolus, *in l. lib. l. rerum amittorum, adducit. glo. in l. ea qua in 2. ad municipales, Baldus, per l. Dea nobis, de episcop. & cler. & ibi illo, & in l. fi. de do. promiss. Matthaeus Matheslaus in ca. si vero in 1. de sententia excommunicata.* Atque Angelus *in d. §. fuerat,* ait, hanc sententiam in praxi seruari posse, potissimum si sponsus de praesenti sustinuerit onera: & ita tamen successurum pro media parte lucri. Accedit quod appellatione vxoris, venit sponsa de praesenti, *l. cum pater, de pact. l. non sine, C. de bo. qua liber. non exten. siue, sed ex propria significatione, est in cubilum ducta non fuerit, l. cum fuerit, de cond. & demonstr. c. fin. de sponfal. duorum, can. sufficit, & cano. cum renuntiat. 27. quest. 10. 2.* Item neque matrimonium ideo minus consistit, quod seorsum coniuges habent, *l. nihil interest, rerum amittorum. l. mulierem absent. l. denique, & l. sequent. de ritu nuptiar. P.* In sponsa adulterium, ac in nupta vindicatur, *l. si vxor, ad legem Iul. de adulter. P.* adulterium autem nihil aliud est, quam alieni thori violatio, *cap. 1. §. cum ergo, 36. quest. 1.* Et lex Iulia quae prohibet marito alienare fundum dotalem, & in sponso locum habet, *in l. lex Iulia, de fundo dotali, in P.* Ceterum Baldus, vt plerumque sibi ipsi in aliis etiam contrarius est, & in hac quaestione sibi repugnat, & contrariam aliquando seuerus est sententiam, *Baldus in l. non sane de bonis qua liberis, & in authentica dos data, de dona. ante nup. vt & Petrus Ancharanus in repetition. cap. 1. fol. 47. vers. qual. quæro de quaestione qua mihi occurrit, de constitution. Quod statutum vel lex, quae de matrimonio loquitur, debeat intelligi de consummato, l. ex publico, §. final. de conuers. conuga. alioquin in iudicium tantum per sponsalia non consummatum dici, can. iustitium, §. 1. & can. cum in iudicium, 27. quest. 2.* & statutum verba sunt stricte accipienda, & propria significatione, *Panorm. in ca. si quis contra, de for. competens, facit text. cum glo. in c. si super graua, de offic. a. leg. in Sex.* Atque causam dicunt lucri onera matrimonii, quibus cessantibus, neque susceptis, non habere locum, utrum tradunt, *l. cum cessante de appell. l. 2. §. in. de don. in P.* ne qualem rem facere, quod onera quaedam ante copulam suscepta fuerint, quod illa sint voluntaria, & impensa voluntariae non minuit dotem, *l. 1. & l. quod dicitur, & l. voluptuaria, de im. ens. in reb. dot. facti.* Sed plura in facienda vxore, quam in ducenda sponsa requiruntur maiorque ratio viri quam sponsi in luctu, *l. vxores, §. 2. & l. siot. de bis quinq. in sum. l. 1. C. de secun. nup. & ecclesia vix probat illa sponsalia, vt matrimonium clandestinum, si non fiant publice in ecclesia, cum sacerdotis benedictione, c. non aliter, & ca. nullus fidelis, 30. quest. 5.* & proinde illa sponsalia etiam per verba de praesenti inita, sine sacerdote, indigna videntur praemio nuptiarum, vt contra legem inita, *l. qui contra, de in. est. nup. C. §. quis aduersus, de nup. apud Iuliania. l. auxilium, de minor. Tertia sententia fuit Raphaelis, & aliorum quorundam, qui arbitratum sponsum pro ratione temporis, quo subit onera ante nuptias habere debere lucrum, non vltra, pro hac sententia facere videntur, *l. e. editor, §. si inter maritum, manda. & l. diuortio facto, sol. matr.* Verior tamen habita est sententia, & iustior, qua sponsus de praesenti excluditur a luctu, donec publice nuptias celebrauerit, & deducta fuerit vxor in domum eius. Id ipsum & in sponsa, praemortante sponso ante nuptias seruandum: & ita iudicatum in curia suprema Parisiis *refert Nicol. Boerius ad §. 1. de con. suctu. Biturig.* Et notabile tamen adhuc quod scribit Felinus *in rub. de sponfal. n. 3. & Saly. et in l. cum te, de dona. ante nup. C. in l. lucrari dotem traducta in domum vxore, si ea moriatur etiam antequam cognita fuerit. Quia de proximo cognoscenda, pro cognita habetur, l. penultim. de militum. testament. & praesumitur cognita, aut casu superueniente, per eum non fletit, quo minus fuerit cognita, & ideo conditio pro impleta habenda sit. l. 2. & l. si quis heredem, Cod. de instr. sub condit. facti. dummodo, inquit Felinus, traducta sponsa de praesenti, dos quoque data sit, non aliter, videlicet si sit tantum promissa. Felinus *in d. rubri. de sponfal. b. numer. 2.* cui ad stipulatur Salycetus *in leg. si constans, Cod. de donation. ante nuptias, facit authent. sed qua, de pact. conum. C.* Baldus**

Baldus tamen simpliciter sine hac exceptione pro lucro pugnat, cui accedo. Ea ratio, quod idem statuendum sit in lucro uxoris nuper tradita, pramortem marito: & ideo propter ancipitem & communem aleam fata non erunt & fortuita consideranda, l. 2. de condit. & demonstr. in P. neque damnus quod accidere potest, cum & lucrum quoque eadem causa possit contingere, l. si pater puella, l. 2. de inoffic. testament. C. lege, si ea lege, C. de usur. l. penult. de solut. C. Et vnicus tantum mihi videtur textus qui probare videbatur in sponso de presenti lucrum causam locum habere, causa mortis, in l. Deo nobis, in §. nam & maritus, de episcop. & cleric. C. quem intelligi voluit de sponso, per verba de presenti, non de marito, qui cognouit uxorem, idque adstruunt, propter ingressum religionis, de quo ibi tractatur. Veruntamen textus de eo non potest intelligi necessario, cum etiam coniuges, consummato matrimonio, ex consensu possint, vtrique castitate promissa, religionem ingredi, cap. 1. §. cum sis coniugatus, & c. sane, de conuers. coniug.

Quomodo Confirmentur donationes inter patrem & filium familias, & inter coniuges facta.

Cap. 11.

- 1. §. seq. Donationes inter patrem & filiumfam. & coniuges, morte & silentio confirmantur, quomodo.
- 2. Quomodo differant a legatis, & causa mortis donationibus.
- 3. Constitutum num aequae firmes donationes inter coniuges & filiosfam. factum ac traditio.
- 4. Donatio filii familias facta iuramento infirmatur, si insinuata pendente vita patris.
- 5. Donatio inter coniuges num iuramento firmetur.

Donationes ¶ quae filiifamilias sunt a parentibus, & inter coniuges, firmantur iure ciuili, silentio, & morte donantis: si usque ad quantitatem legitimam fiant, vel eam excedentes actis fuerint insinuatae, vel si specialiter in suprema voluntate donator vel donatrix confirmauerit, quo casu sine illa distinctione ratae habebuntur: siue intra summam non insinuandam, siue supra eam sint. Sed in ea distinctio adhibenda, vt si supra summam insinuandam sint, nulla insinuatione praecedente, tunc ratae tantum censentur a tempore confirmationis: si autem insinuatae sint, retrahatur confirmatio ad tempus quo facta sunt & consecratae, hac in l. donationes quas parentes, de donat. inter vir. & vxor. C. videlicet ratione fructuum & partuum, vt censentur fuisse eius cui donatum est, & vt de damno dato in re non teneantur, l. cum pater, §. pater filiae, de leg. 2. l. si mortis causa, inter vir. & vxor. de don. cau. mor. in P. videlicet, quando is qui donat praemoritur, alioquin si superuivat ei cui datus est, exstinguitur omnino donatio, l. cum hic status, §. si ambo, de don. int. vir. & vxor. l. 2. de bon. qua. libe.

¶ Nec ideo haec donatio legatum, vel donatio causa mortis dicenda est, sed inter viuos: nam silentium, vel expressio testatoris, qui donat, est tantum confirmatio, l. ex verbis, l. 4. de do. inter vir. & vxor. eius, quod proflus non erat inutile, sed ratae aliqua impediebatur sortiti effectum, vt inter coniuges, matrimoniam, quo direto impedimentum cessat, & perseverante voluntate rata fit donatio, l. 2. C. de dote, cau. non numerata, l. quia in hoc tempus, l. si quis vxori, & l. quia interim, de donat. inter vir. & vxor. veluti ex noua causa priori addita: quod & de potestate constituendum in filiosfam. Obseruandum autem hic hanc donationem intelligendam esse, de ea quae pure fit filiifam. vel coniugi, non etiam de ea, quae conditionem habet, aut modum, in qua lex sequenda contractus: veluti, si fiat donatio peculii profectitii nomine: nam donatum non confirmatur vt praecipuum filio morte patris, sed vt peculium communicatur, l. si donatione, C. de colla.

¶ Subinde silentium ita demum has donationes firmat, si antea fuerit traditio rerum donatarum, non aliter, l. Papinianus, de donat. inter vir. & vxor. in P. l. 2. Et ibi Barto. si quis alteri vel filii. C. l. 1. §. si vir vxori, de acq. poss. P. Remanet tamen dubium, nū facta traditio constituit pro vera possessione hic habeatur: veluti si pater dans filiofam. aut coniunx coniugi, se constituit nomine filii, aut coniugis quibus donatum, possidere. Et certe placuit Angelo illam sufficere factam traditionem in donatione coniugi facta, Ange. in l. 2. in ¶ notab. C. de inoffic. testa. Et in eadem sententia, sunt, Ioannes Berberius, in Viatorio iuris, tit. de don. inter vir. & vxor. Socinus, in l. 1. §. si vir vxori, in vltima concl. de acq. poss. Philippus Decius, conf. 2. col. 4. §. fundam. & alii, Alex. conf. 7. col. 1. libr.

6. gl. Bart. Bald. Alber. in l. 2. de dote causa. C. Et Alexander id ipsum statuit, si retineatur donando vsufructus, Alexand. d. conf. 7. Idem in filiorumfam. donationibus obseruari tradidit Baldus, 430. cons. Paulus Castrensis, conf. 345. i. volum. si pater praemortatur filio, Cepolla, in l. fi. col. 18. item hoc procedit, de vsur. Socinus, lib. 4. conf. 115. Ceterum Massuerius scribit, solam factam traditionem factam per patrem, non sufficere: nisi huiusmodi donatio fiat in contractu & fauore matrimonii, Massuerius in praxi, iudicior. §. item donatio facta, §. per patrem, de donat. Quia possessio, est corporis non iuris, l. possessio, 49. §. qui in aliena, de acq. posses. P. l. cum heredes, 23. eo. i. i. Huius sententiae fuit etiam, etiam obicure, Paulus Castrensis, in l. 1. §. si vir vxori, de acq. poss. Quia facta, inquit, possessio exigit causam legitimam praecedentem, l. quod seruus, tum, de acq. posses. P. l. nunquam nuda, de acq. rer. dona. In hac autem donatione in filiosfam. vel coniugem nulla est praecedens legitima causa, imo, nec probata ad vsucapiendi facultatem adipiscendam, l. 1. §. 1. pro don. in P. Et superuacuum esse videtur credere agrum venisse, aut alienatum fuisse, cum ipse debitor reperiat possessor, l. sicut, §. supernacuum, quibus mod. pign. vel hypo. solui. Admittam tamen, vt si translatione facta re, iterum precario acceperit eandem qui dedit, non esse factam traditionem nec obesse precarium confirmationi, l. cum hic status, §. si maritus, de do. int. vir. & vxor. P.

¶ Sed ulterius inquiramus, num donatio filiifamilias, aut coniugi facta, firmetur iuramento ante mortem donantis. Et placuit iuramento firmari eam quae filiifamilias, fit. Eo quod impedimentum donationis ex arbitrio patris pender, qui potest emancipare quandocumque voluerit, l. fin. C. de emancip. liber. Et proinde iuramentum supplere poterit hanc solemnitatem, vt alias supplet, authentica sacramenta puberum, si aduers. vend. C. Et iuramentum validos efficit contractus, alioquin inter patrem & filium inuvalidos, ea. quamuis pactum, de pact. in Sex. cap. cum contingat, in fi. de iureiur. Et secundum hanc sententiam iudicatum fuisse tradit Guido Papaeus, q. 146. Quod ego ita demum verum puto, si fuerit insinuata donatio propter constitutionem regiam Molines latam, anno 1566. quae id cauet artic. 8.

¶ Veruntamen num donatio inter coniuges facta, iuramento firmetur, & sit irreuocabilis, valde difficilem habet quaestio nem: si quidem confirmari placuit Bartolo, in l. si quis pro eod. nu. 17. de fideiuss. in l. Seius & Augerius, num. 7. ad leg. Fulg. Guillelmo de Cuneo, in l. 1. de donat. inter vir. & vxor. Cardinali, in clem. 1. §. porro, in §. q. de iureiuran. Guillelmo de monte Lauduno, ad clem. ne Romani, de iureiur. Ioanni ab Imola, ad cap. cum contingat, de iureiur. Panormitano, Pau. in cons. 95. in 2. volum. Alexandro, in l. si donante, de colla. refert & id Nicolaus Boetius, decis. 9. 2. numeri. 6. Et ita conclusum fuisse in capella Tholosana scribit Auferius, in decisio. capella Tholos. 261. Contraria tamen mihi & iustior, & melior videretur sententia, ob rationes quibus diximus merito inhiberi donationes has, pendente matrimonio, quarum aliquae naturalem causam habent, quia contra bonos mores, quia tollant vinculum matrimonii, amorem, contemnatu liberorum cura, quae iuris naturae est, §. 1. de iure natur. l. 1. §. fin. de iusti. Et iur. in P. §. c. Et procula controuersia est, iuramentum non esse vinculum iniquitatis, cap. inser. cetera. 22. q. 4. cap. quanto, de iureiur. Hoc enim implum & scelestum esset, vt ait Demosthenes, vt quae nullo pacto demonstrare possunt, aequum esse eripere, ea praetextu religionis perficere: an non facinus atrocissimum & impiissimum suscipiunt? decet enim, mea quidem sententia, quaeunque diuino nomine geruntur, talia videri, vt nec ab homine facta improbarentur, Demosthenes oratio in Lepinem. Dehinc nominatim cautum est, non valere iuramentum, per quod promissum est abalienatio vxoris, vel exhereditatio liberorum, ea. Quinauallis, de iureiur. cap. quemadmodum, eod. quod sequeatur ex hac firmata donatione, prohibita, ne mutuo amore se spolient, l. 1. de donat. inter virum & vxor. P. Et 3. cum dixerimus contra bonos mores esse donationem hanc, l. 1. de dona. inter virum & vxor. P. non erit obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum, cap. non est obligatorium, de reg. iur. l. si quis inquilinos, §. fina. de legat. 1. cap. si diligenti, §. 1. de foro compet. 4. Iuramenti tres comites sunt, sine quibus non subsistit veritas, iudicium, & iustitia, c. est Christus, de iureiuran. Hic autem obest iustitia, ex qua donatione alter inops blanditiis alterius, qui ditior fit, redditur iustitia, quod equum & bonum est, dicitur, l. 1. de iust. & iure. aequum, quod aequalitatem cōseruat, Aristot. §. Ethic. Neque me mouet quod Panormitanus occurrens, vt illi videbatur